

Liminka, Rantakylä, sorakuoppa-alue (Kurrankangas)

Marraskuussa 1991 suoritettujen tarkastuskäyntien yhteydessä havaittiin Limingan Rantakylän sorakuoppa-alueen läheisyydessä, joka sijaitsee noin yhden kilometrin koilliseen Kurrankankaalta, seuraavat muinaisjäännökset:

A) Pk=2444 07
x=7190 70
y=2563 70
z=17,5

1) **Asuinpaikkavalli.** Muoto nelikulmainen. Suunta E-W. Mitat 9,5x7,5 m. Ympärysvallin leveys 1-1-,5 m, korkeus 0,1-0,2 m. Keskuspainanteen muoto miltei nelikulmainen ja suunta sama kuin itse jäännökselläkin. Syvyys 1 m. Reunat laskevat loivasti ja tasaisesti. Oviaukko eteläreunassa. Jäännöksessä kasvaa jäkälää ja sammalta; etenkin sammalet suosivat kosteaa keskuspainannetta. Agrologin sauvalla otetussa näytteessä vallissa havaittiin kaksoismaannos huuhtoutumiskerroksineen. Vallista 2 m SE on kuntopolku ja jäännöksestä 15 m NNE on sorakuoppa.

Edellisestä 30 m SSE:

2) **Asuinpaikkavalli ?** Soikeahko. Suunta SE-NW. 12x9 m. Vallin leveys 2 m. Korkeus 0,2-0,4 m. Keskuspainanteen syvyys 1,2 m. Reunat jyrkät. Pohjassa sammaleiden peittämiä lohkareita. Koepistolla ei voitu todeta järjestynyttä podsoliprofilia. Muodostelmaa peittää sammalet ja puolukka. Lisäksi siinä kasvaa muutama suurehko mänty. Jäänteestä 30 m NE on sorakuoppa ja 13 m NW kuntopolku.

B) Pk 2444 07
x=7190 89
y=2564 08
z=15

1) **Asuinpaikkavalli.** Miltei nelikulmainen. E-W. 9x8 m. Valli 1,5-2 m, kork. 0,1-0,4 m. Keskuspainanne nelikulmainen. Suunta sama. 2x2 m. Syvyys 0,8 m. Oviaukko länsireunassa. leveys 1,3 m. Vallin sisäreunassa jäännöksen SE-nurkassa on tuore 1x1 m laaja kuoppa. Vallissa kasvaa vanhoja mäntyjä ja keskuspainanteessa on

muutama vanha kanto. Jäännöksestä 4 m W on kuntopolku. Muodostelma sijaitsee loivasti länteen viettävässä rinteessä.

Edellisestä 20 m S

2) Asuinpaikkavalli. Soikeahko. Suunta E-W. 10x6 m. Valli vähäinen etenkin S-puolella. Keskuspainanne pitkänomainen ja yhdensuuntainen muun jäännöksen kanssa. Mitat 5x3 m. Vallin leveys 1-2 m ja kork. 0,1 m. Oviaukko länsipäässä. leveys 2 m. Jäännöksessä kasvaa puolukkaa, sammalta ja isoja mäntyjä. Jäännöksestä 4 m länteen on kuntopolku.

A ja B kohteiden neljä asuinpaikkavallia eroavat muodoltaan kivikautisista vastaavista. Niiden funktiota asunnonpohjina ei voi pitää selvänä. Jotkin piirteet viittaavat siihen, että ne voisivat olla pienimuotoisessa soranajossa syntyneitä vanhoja kuoppia. "Oviaukko" olisi syntynyt hevoskärryjen kulkukohdalle. Tämä tulkinta sopii A kohteen jäänteelle 2. Tässä tapauksessa on mahdollista, että vanhaa asunnonpohjaa on myöhemmin hyödynnetty sorakuoppana. A kohteen asuinpaikkavallista 1 havaittu huuhtoutumiskerros osoittaa että jäännöksellä täytyy olla ikää yli 500 vuotta. Muissa asuinpaikkavalleissa kasvavat suuret männyt ja kannot osoittanevat myös muodostelmien suurta ikää. Jurvalan talon etelä puolella noin 100 m B-kohteesta NW on kangasrinteessä jäännösten kanssa vastaavanlaisen rakenteen omaava kellariraunio. Siinä kasvavista puista päätellen se lienee jäänyt pois käytöstä jo viime vuosisadalla. Raunion seinät on tehty suurista kivistä.

C) Pk 2444 07
x=7190 66
y=2563 88
z=15

Esihistoriallistyyppinen asuinpaikka. Sorakuopan länsireunassa parikymmentä metriä halkaisijaltaan olevalla alueella havaittiin palaneita luita sekä runsaasti palaneita kiviä. Kaksi piilastua ja palaneita luita - etupäässä kalan luita - otettiin talteen. Kohdasta oli käyntihetkellä kuorittu pintamaa pois ilmeisen piakkoin tapahtuvaa soranajoa varten.

Luonteensa ja topografiansa puolesta ainakin osa edellä kuvatuista jäänteistä saattaisi olla ajoitukseltaan esihistoriallisia ja niin ollen muinaismuistolain alaisia suojelukohteita, joista tällä hetkellä kohde alueella C on välittömässä tuhoutumisvaarassa. Toisaalta ainakin osa jäänteistä saattaisi liittyä suhteellisen varhaiseen historiallisen ajan aktiviteettiin. Lähialueen lappinimistö ja esimerkiksi paikannimi 'Vanhamina' saattaisivat kytkeytyä ilmeisestikin aina keskiajalle ulottuviin kaupp- ja satamatoimintoihin Oulunsalon ja Lumijoen ranta-alueilla.¹ Joka tapauksessa edellä mainittujen jäänteiden alue, ja todennäköisesti ympäristö laajemminkin, kaipaa vähintäänkin perusinventointia, mutta mahdollisesti myös laajempia lisätutkimuksia.

Oulussa, perjantaina 13. joulukuuta 1991

Eero Jarva

Markku Korteniemi

Jari Okkonen

¹ Ks. G. Kerkkonen, 'Varjakka-namn och -orter i norra Fenno-Skandia', *FM* 68(1961), s. 63-65; V. Niitemaa, 'Suomen keskiaikaiset luonnonsatamat', *Turun historiallinen arkisto* 17(1964), s. 34-36

Kurranperä Nak = - 20° 25' 20" 2564 2565 Oulun-Raahan tie Liminganjoki

3420 3421 3422 3423 2443 09
 Kona stereokartoitus Aviograph B 8-stereokojeella 1:10 000 ja osittain kaavojen pohjakartta 1:2000. Ilmakuvas v. 1975
 Korkeudet metreinä meren

nen rekisterikartta on saatavana läänin maanmittauskonttorissa.

1:20000

**Liminka Kurrankangas. Alue A, asuinpaikkavalli 1
sorakuopan reunalle.**

Liminka Kurrankangas. Alue A, asuinpaikkavalli (?) 2.

Liminka Kurrankangas. Alue B, asuinpaikkavalli 1.

**Liminka Kurrankangas. Alue B, yleiskuva.
Asuinpaikkavallit sijaitsevat pururadan oikealla puolella.**

**Liminka Kurrankangas. Alue C, esihistoriallinen
asuinpaikka pururadan ja sorakuopan välissä. Kuvattu NE.**